Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 26. aprila 2017 *

„Neizpolnitev obveznosti države — Okolje — Direktiva 92/43/EGS — Člen 6(3) — Ohranitev naravnih habitatov — Zgraditev termoelektrarne Moorburg (Nemčija) — Območja Natura 2000 v strugi reke Labe nad termoelektrarno — Presoja posledic načrta ali projekta za zaščiteno območje“

V zadevi C-142/16,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 258 PDEU, vložene 9. marca 2016,

Evropska komisija, ki jo zastopata C. Hermes in E. Manhaeve, agenta, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Zvezni republiki Nemčiji, ki jo zastopata T. Henze in J. Möller, agenta, skupaj z W. Ewerom, odvetnikom,

tožena stranka,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, A. Prechal, sodnica, A. Rosas, sodnik, C. Toader (poročevalka), sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: I. Illéssy, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. januarja 2017,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

1 Evropska komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da Zvezna republika Nemčija s tem, da za izdajo soglasja za zgraditev termoelektrarne v Moorburgu blizu Hamburga (Nemčija) ni opravila pravilne in popolne presoje posledic, ni izpolnila obveznosti na podlagi člena 6(3) in (4) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102, v nadaljevanju: Direktiva o habitatih).

Pravni okvir

2 V prvi, četrti in deseti uvodni izjavi Direktive o habitatih je navedeno:

„ker so ohranitev, varstvo okolja in izboljšanje kakovosti okolja vključno z ohranjanjem naravnih habitatov ter živalskih in rastlinskih vrst temeljni cilj splošnega interesa, ki si ga je zastavila [Unija], kot je navedeno v členu [191 PDEU];

[…]

ker se na evropskem ozemlju držav članic stanje naravnih habitatov še naprej slabša in je vse večje število prosto živečih vrst resno ogroženih; ker je treba, glede na to, da so ogroženi habitati in vrste del naravne dediščine [Unije] in da nevarnosti, ki jim grozijo, velikokrat segajo čez meje, ukrepati na ravni [Unije], da se jih ohrani;

[…]

ker je treba opraviti ustrezno presojo vsakega načrta ali programa, ki bi lahko pomembno vplival na cilje ohranjanja območja, ki je bilo ali bo določeno“.

3 Člen 2(2) Direktive o habitatih določa:

„Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.“

4 Člen 6(3) in (4) Direktive o habitatih določa:

„3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

Če je zadevno območje s prednostnim naravnim habitatnim tipom in/ali prednostno vrsto, se lahko upoštevajo le razlogi, povezani z zdravjem ljudi ali javno varnostjo, ali koristnimi posledicami bistvenega pomena za okolje ali drugimi, po predhodnem mnenju Komisije nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa.“

5 Direktiva o habitatih ima šest prilog; naslov Priloge II je „Živalske in rastlinske vrste v interesu [Unije], za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“.

Dejansko stanje in predhodni postopek

6 Termoelektrarna Moorburg je v pristanišču Hamburg na južnem bregu ob južnem delu ustja reke Labe, ki ima kot selitvena pot za nekatere ribe, in sicer za rečne piškurje (*Lampetra fluviatilis*), morske piškurje (*Petromyzon marinus*) in lososa (*Salmo salar*) iz Priloge II k Direktivi o habitatih, pomembno funkcijo za sklop območij Natura 2000, katerih ohranitveni cilj so te vrste in ki ležijo nad jezom Geesthacht (Nemčija). Ta območja ležijo v deželah Spodnja Saška, Mecklenburg-Vorpommern, Saška-Anhalt, Branderburg in Saška ter so približno do 600 kilometrov oddaljena od te elektrarne. V strugi reke Labe, med elektrarno Moorburg in območji Natura 2000, leži jez Geesthacht.

7 Pred soglasjem za zgraditev elektrarne Moorburg, ki je bilo izdano 30. septembra 2008, je bila opravljena presoja posledic za okolje (v nadaljevanju: presoja posledic) na podlagi nemške zakonodaje o vodah. Sklep te presoje je bil, da je soglasje v skladu s cilji ohranjanja območij Natura 2000, ker se je upravitelj zavezal, da bo približno 30 km od te elektrarne pri jezu Geesthacht namestil drugi prehod za ribe za uravnavanje izgube primerkov zaradi delovanja mehanizma hlajenja te elektrarne, ki za ohlajanje elektrarne Moorburg predvideva zajem velikih količin vode (v nadaljevanju: prehod za ribe). Poleg tega je v sklepu o presoji posledic za preverjanje učinkovitosti tega ukrepa omenjeno tudi spremljanje v več fazah.

8 Komisija je po dveh pritožbah v zvezi s presojo posledic 27. januarja 2014 Zvezni republiki Nemčiji poslala uradni opomin, v katerem ji je očitala, da je kršila člen 6(3) in (4) Direktive o habitatih.

9 Komisija je ocenila, da so bile pri presoji posledic premalo ali je celo slabo opredeljene posledice, ki jih ima elektrarna Moorburg na območja Natura 2000, ki ležijo nad jezom Geesthacht. Prvič, regionalna uprava za urbanistični razvoj in za okolje svobodnega in hanzeatskega mesta Hamburg (Behörde für Stadtentwicklung und Umwelt der Freien und Hansestadt Hamburg) naj bi nepravilno ugotovila, da je prehod za ribe omilitveni ukrep, in drugič, v presoji posledic niso bile upoštevane kumulativne posledice z drugimi upoštevnimi projekti.

10 Zvezna republika Nemčija je z dopisom z dne 11. aprila 2014 očitkom Komisije nasprotovala in trdila, da je treba prehod za ribe opredeliti kot omilitveni ukrep.

11 Komisija je 17. oktobra 2014 na Zvezno republiko Nemčijo naslovila obrazloženo mnenje, v katerem je ohranila svoje očitke v zvezi s kršitvijo člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih.

12 Zvezna republika Nemčija je v dopisu z dne 15. decembra 2014 ponovila svoje prejšnje stališče.

13 Ker je Komisija menila, da Zvezna republika Nemčija ni izpolnila obveznosti na podlagi določb člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih, se je 9. marca 2016 odločila, da vloži to tožbo.

Tožba

Prvi očitek: kršitev člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih

Trditve strank

14 Komisija s prvim očitkom Zvezni republiki Nemčiji očita, da je s tem, da je izdala soglasje z dne 30. septembra 2008, kršila člen 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih. Delovanje elektrarne Moorburg naj bi imelo negativne posledice za več območij Natura 2000, ki ležijo nad jezom Geesthacht. Natančneje, na višini elektrarne Moorburg naj bi zaradi zajetja vode zaradi hlajenja poginilo veliko rib iz Priloge II Direktive o habitatih.

15 Uvodoma Komisija trdi, da je brez pomena, da je elektrarna Moorburg zunaj območij Natura 2000, ki so nad jezom Geesthacht. Ta institucija trdi, da pogin rib sam po sebi ni kršitev člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih, da pa bi bilo tako kršitev mogoče ugotoviti zaradi posledic, ki jih ima ta izguba rib za stalež na območjih Natura 2000 nad jezom Geesthacht.

16 Komisija izpodbija ugotovitev iz presoje posledic, v kateri ni bilo navedeno, da bi prehod za ribe lahko preprečil ali zmanjšal negativne posledice, povezane z delovanjem elektrarne v Moorburgu, ampak le, da bi lahko ustrezno odpravil te posledice s tem, da bi drugim primerkom rib – razen tistih, ki so pomrli ali bili poškodovani – omogočil, da prečkajo jez Geesthacht.

17 Komisija meni tudi, da ta presoja ni v skladu s sodno prakso Sodišča iz sodbe z dne 15. maja 2014, Briels in drugi, (C-521/12, EU:C:2014:330). Tudi če bi prehod za ribe lahko okrepil stalež primerkov rib selivk, ne bi mogel ohraniti niti populacije rib selivk niti reprodukcije te populacije.

18 Komisija dodaja, da soglasje z dne 30. septembra 2008 izrecno potrjuje, da so učinki zgraditve drugega prehoda za ribe zraven jeza Geesthacht negotovi.

19 Nazadnje, Komisija ocenjuje, da naj ugotovitve in izvedenska mnenja, ki jih je predložila Zvezna republika Nemčija za leta od 2011 do 2014, v zvezi z predpostavkami, na katerih je temeljila presoja posledic, ne bi bili odločilni, ker so bili predloženi po tej presoji in soglasju z dne 30. septembra 2008. Zvezna republika Nemčija naj tudi ne bi predložila dokaza o razvoju staleža v zadevnih območjih Natura 2000, s katerim bi dokazala morebitno učinkovitost prehoda za ribe.

20 Zvezna republika Nemčija zatrjevano neizpolnitev obveznosti izpodbija. Trdi, da ni bilo pomembnega vplivanja v smislu člena 6(3), prvi stavek, Direktive o habitatih. V analizi posledic predhodne presoje, ki je potekala v postopku izdaje soglasja z dne 30. septembra 2008, naj bi bilo ugotovljeno, da je bil predviden pogin le zelo majhnega števila primerkov.

21 Ta država članica meni, da pogin nekaj primerkov različnih vrst rib zaradi zajema vode za hlajenje elektrarne Moorburg ne povzroča uničenja habitata območij Natura 2000, ki ležijo v oddaljenosti do več sto kilometrov od te elektrarne. Za države članice naj bi bilo torej praktično nemogoče, da bi lahko opredelile vse predvidljive posledice nekaterih ukrepov na območja Natura 2000.

22 Ta država članica glede učinkov prehoda za ribe meni, da naj bi soglasje z dne 30. septembra 2008 zagotavljalo, da je število rib iz Priloge II k Direktivi o habitatih, ki prek prehoda za ribe priplavajo po reki navzgor, vsaj tako veliko kot število rib, ki so poginile ob elektrarni Moorburg zaradi zajetja vode za hlajenje. Poginule ribe in dodatne ribe, ki priplavajo po reki navzgor, naj se glede svojih bioloških lastnosti sploh ne bi razlikovale, tako da je na območjih Natura 2000, ki ležijo nad jezom Geesthacht, prisotna nespremenjena populacija.

23 Ta država članica meni, da se za vrste rib iz Priloge II k Direktivi o habitatih ne uporablja člen 6 te direktive. V okviru varstva habitatov iz tega člena naj bi bili odločilni le cilji ohranjanja območij Natura 2000, torej dejstvo, da je na območju ohranjanja mogoče najti nespremenjeno populacijsko strukturo.

24 Tako Zvezna republika Nemčija trdi, da organ, ki odloča o zahtevi za soglasje, predvidi najmanj ugoden scenarij, pri čemer izvajanje neprekinjenega hlajenja pogojuje z dokazom o učinkovitem delovanju prehoda za ribe – dokaz, ki je bil predložen v letih od 2011 do 2014. Iz izvedenskega mnenja z dne 15. januarja 2014 naj bi namreč izhajalo, da je poginilo zelo malo zadevnih rib, da pa so se druge ribe prek prehoda za ribe uspele prebiti v zaščitena območja.

25 Glede tveganj Zvezna republika Nemčija trdi, da soglasje z dne 30. septembra 2008 združuje predvidljive dejavnike s preventivnimi prikazi tako, da vključuje tudi postopke, s katerimi se lahko v prihodnje omeji zajem vode za hlajenje, če bo to potrebno za varstvo zadevnih vrst.

26 Zvezna republika Nemčija glede ugotovitev in izvedenskih mnenj za leta od 2011 do 2014 meni, da jih je treba pri presoji te tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti upoštevati, saj je rok, določen v obrazloženem mnenju, potekel 16. decembra 2014. Meni, da so te ugotovitve upoštevne, saj so bile sprejete ob izdaji soglasja z dne 30. septembra 2008 in so torej sestavni del presoje posledic.

27 Ta država članica dodaja tudi, da je bil za nepretrgano izvajanje hlajenja zahtevan dokaz učinkovitosti prehoda za ribe. Ta dokaz so bile ugotovitve, izvedene med leti od 2011 do 2014. Napovedi v zvezi z učinkovitostjo ublažitve škode zaradi prehoda za ribe naj bi temeljile na napovednem modelu, izdelanem v dveh fazah, in sicer, prvič, napoved načrtovanja projekta in končna potrditev tega projekta ter, drugič, ugotovitve, ki jih je treba predložiti na podlagi spremljanja.

28 Nazadnje Zvezna republika Nemčija pojasnjuje, da se prehod za ribe uporablja od avgusta 2010, vendar se je običajna dejavnost zajema vode začela šele, ko je bilo uspešno končano spremljanje, in sicer marca 2015.

Presoja Sodišča

29 Najprej je treba navesti, da dejstvo, da projekt, katerega okoljska presoja se izpodbija, ne poteka na zadevnih območjih Natura 2000, ampak je od njih precej oddaljen, in sicer poteka v zgornjem toku reke Labe, nikakor ne izključuje uporabe zahtev, navedenih v členu 6(3) Direktive o habitatih. Kot namreč izhaja iz besedila te določbe, ta za „vsak načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben in ki bi lahko nanj pomembno vplival“, določa mehanizem okoljskega varstva.

30 V tem primeru iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, izhaja, da mehanizem hlajenja elektrarne Moorburg lahko pomembno vpliva na vrste rib iz Priloge II k Direktivi o habitatih, ki so zaščitene v zadevnih območjih Natura 2000.

31 Iz presoje posledic, ki jo je izvedli nemški organi, namreč izhaja, da pogin primerkov treh vrst zadevnih rib iz Priloge II k Direktivi o habitatih, ki je povezan z zajemom vode v njihovem selitvenem koridorju za hlajenje elektrarne Moorburg, vpliva na reprodukcijo teh vrst na teh zaščitenih območjih. Zlasti je v tej presoji navedeno, da so tveganja večja za velike selivke, kot so rečni piškur, morski piškur in losos.

32 Glede na to presojo posledic nemški organi na podlagi člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih lahko soglašajo s projektom gradnje elektrarne Moorburg „šele potem, ko se prepričajo, da [ta projekt] ne bo škodoval celovitosti zadevn[ih] območ[ij] […]“.

33 Kot je namreč Sodišče že presodilo, pristojni nacionalni organi dejavnost dovolijo, le če so se prepričali, da ta dejavnost nima škodljivih vplivov na celovitost tega območja. To je podano, kadar z znanstvenega stališča ni nobenega razumnega dvoma o neobstoju teh učinkov (glej v tem smislu sodbo z dne 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, točka 42 in navedena sodna praksa).

34 Da bi zagotovili, da projekt gradnje elektrarne Moorburg ne bo imel škodljivega vpliva na celovitost zadevnih območij Natura 2000, morajo nemški organi upoštevati varstvene ukrepe, ki jih vsebuje navedeni projekt gradnje. V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse izhaja, da uporaba previdnostnega načela v okviru izvajanja člena 6(3) Direktive o habitatih od pristojnega nacionalnega organa zahteva, da med drugim upošteva varstvene ukrepe, ki jih vsebuje navedeni projekt in s katerimi se želi izogniti morebitnim škodljivim učinkom, ki se neposredno povzročijo za to območje, ali jih zmanjšati, da bi se zagotovilo, da ta projekt ne škodi celovitosti navedenega območja (sodbi z dne 15. maja 2014, Briels in drugi, C-521/12, EU:C:2014:330, točka 28, in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi, C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 54).

35 V tem primeru je treba navesti, da iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, izhaja, da je bil kot dopolnitev drugih ukrepov za preprečevanje negativnih posledic zajetja vode, kot so namestitev podvodnih ribiških mrež, vrnitev rib v njihov nekdanji življenjski prostor in zmanjšanje dejavnosti elektrarne Moorburg, kadar je zmanjšanje vsebnosti kisika kritično zmanjšana za ribe, pri jezu Geesthacht nameščen prehod za ribe.

36 Ta prehod za ribe naj bi omogočal okrepitev staleža rib selivk, saj tem vrstam ponuja možnost, da hitreje dosežejo svoja območja reprodukcije v srednjem in zgornjem toku reke Labe. Okrepitev staleža naj bi nadomestila izgubo ob elektrarni Moorburg in zato naj za cilje ohranitve območij Natura 2000, ki ležijo nad to elektrarno, ne bi bilo pomembnih škodljivih posledic.

37 Vendar iz presoje posledic izhaja, da ta ne vsebuje končnih ugotovitev glede učinkovitosti prehoda za ribe, ampak je v njej navedeno le, da bi bilo to učinkovitost mogoče potrditi le po več letih spremljanja.

38 Zato je treba ugotoviti, da ob izdaji soglasja prehod za ribe, čeprav je bil namenjen zmanjšanju pomembnih posledic, ki so neposredno nastale na območjih Natura 2000, ki ležijo nad elektrarno Moorburg, skupaj z drugimi ukrepi, navedenimi v točki 35 te sodbe, ni zagotovil neobstoja razumnega dvoma glede tega, da ta elektrarna ne bi škodovala celovitosti območja v smislu člena 6(3) Direktive o habitatih.

39 Te ugotovitve ni mogoče izpodbiti s trditvami Zvezne republike Nemčije glede obvladovanja tveganj in ugotovitev, ki so bile predložene za leta od 2011 do 2014.

40 Glede tega iz sodne prakse izhaja, da merilo za soglasje, določeno v členu 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih, vključuje previdnostno načelo in omogoča, da se s predvidenimi načrti ali projekti učinkovito preprečijo škodljivi vplivi na celovitost varovanih območij. Manj strogo merilo za izdajo soglasja, kot je zadevno merilo, ne bi moglo tako učinkovito zagotoviti uresničitve cilja varstva območij, ki mu sledi navedena določba (sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi, C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 53 in navedena sodna praksa).

41 Glede napovedi, ki so bile podlaga za presojo posledic, je treba navesti, da je ugotovitve, ki so bile predložene za leta od 2011 do 2014, Zvezna republika Nemčija predložila šele po izdaji soglasja z dne 30. septembra 2008.

42 V zvezi s tem je treba navesti, da na dan sprejetja odločbe, s katero se dovoli izvedba projekta, z znanstvenega stališča ne sme biti nobenega razumnega dvoma o neobstoju škodljivih vplivov na celovitost zadevnega območja (sodba z dne 26. oktobra 2006, Komisija/Portugalska, C-239/04, EU:C:2006:665, točka 24 in navedena sodna praksa).

43 Spremljanje v več fazah prav tako ne more zadostovati za zagotavljanje spoštovanja obveznosti, določene v členu 6(3) Direktive o habitatih.

44 Prvič, kot je Komisija navedla na obravnavi, tožena država članica pa tega ni izpodbijala, je namreč mogoče, da rezultati tega spremljanja niso upoštevni, če se merjenje opravi v obdobjih, ko elektrarna Moorburg ne uporablja nepretrganega mehanizma za hlajenje. Drugič, to spremljanje je namenjeno le temu, da se določi število rib, ki jim uspe prečkati jez Geesthacht prek prehoda za ribe. Zato s tem spremljanjem ni mogoče zagotoviti, da se bo s prehodom za ribe mogoče izogniti škodljivim vplivom na celovitost zaščitenih območjih.

45 Iz tega izhaja, da Zvezna republika Nemčija s tem, da je dala soglasje za projekt za zgraditev elektrarne Moorburg na Labi na podlagi presoje posledic, s katero je bil ugotovljen neobstoj škodljivega vpliva na celovitost območij Natura 2000, ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih.

Drugi očitek: kršitev člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih, ker ni bila opravljena presoja kumulativnih posledic z drugimi projekti

Trditve strank

46 Komisija meni, da je bila storjena še ena kršitev člena 6(3), drugi stavek, Direktive o habitatih, ker je mesto Hamburg izdalo soglasje z dne 30. septembra 2008, ne da bi pri presoji posledic elektrarne Moorburg upoštevalo mogoče kumulativne posledice, povezane z obstojem črpalke Geesthacht in pretočnim hidravličnim sistemom na jezu Geesthacht, za katerega je bila prav tako vložena zahteva za izdajo soglasja za zgraditev in delovanje.

47 Komisija glede črpalke Geesthacht ugotavlja, da ta črpalka obstaja od leta 1958 in da nima posebne opreme za varstvo vrst rib. Zvezna republika Nemčija naj bi šele leta 2014 predložila izvedensko mnenje kot dokaz, da ta črpalka ne pomeni nevarnosti za zadevne vrste rib selivk.

48 Komisija meni, da ni upoštevno, da je bila črpalka Geesthacht zgrajena pred potekom roka za prenos Direktive o habitatih, saj določbe iz člena 6(3) te direktive ne veljajo le za načrte in projekte, ki so bili odobreni ali končani po roku za prenos te direktive.

49 Glede pretočnega hidravličnega sistema na jezu Geesthacht, za katerega je bila zahteva za zgraditev in delovanje vložena 22. maja 2008, Komisija meni, da bi jo bilo prav tako treba upoštevati pri presoji kumulativnih posledic za elektrarno Moorburg. Komisija meni, da čeprav je bila ta zahteva umaknjena leta 2010, so bile posledice pretočnega hidravličnega sistema za populacijo rib selivk na datum izdaje soglasja z dne 30. septembra 2008 predvidljive.

50 Zvezna republika Nemčija trdi, najprej, da se črpalka Geesthacht ne bi smela upoštevati pri presoji posledic, ker je že obstajala na dan sprejetja Direktive o habitatih, pri čemer se v zvezi s tem sklicuje na sodbo Sodišča z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi (C-399/14, EU:C:2016:10, točki 58 in 59).

51 Dalje, glede pretočnega hidravličnega sistema na jezu Geesthacht ta država članica meni, da se ne bi smel upoštevati kot „drug projekt“, saj zanj že od začetka ne bi bilo mogoče izdati soglasja.

52 Glede tega Zvezna republika Nemčija trdi, da tega projekta ne bi bilo mogoče dovoliti brez posredovanja družbe Vattenfall Europe AG, ki je postala družba Vattenfall GmbH. Nemško pravo določa, da mora upravljavec prihodnjega pretočnega hidravličnega sistema nujno dobiti soglasje lastnika zadevnih rek, ki je bil v tem primeru Zvezna republika Nemčija.

53 Zahtevo za zgraditev pretočnega hidravličnega sistema z dne 22. maja 2008 pa naj ne bi vložila družba Vattenfall Europe oziroma upravičena tretja oseba, ampak družba Wirtschaftsbetriebe Geesthacht GmbH, ki v nasprotju z družbo Vattenfall Europe ni imela pravice za uporabo zemljišč in objektov pri jezu Geesthacht, potrebnih za zgraditev pretočnega hidravličnega sistema.

54 Tako naj bi z dopisom z dne 26. maja 2008 organ za izdajo soglasij za načrte v okrožju Herzogtum Lauenburg (Nemčija) pojasnil, da zaradi neobstoja interesa za izdajo meritorne odločbe ne bo začel postopka za odobritev načrta, dokler družba Vattenfall Europe ne bo dala svojega soglasja za zgraditev pretočnega hidravličnega sistema. Družba Vattenfall Europe naj bi 20. junija 2008 navedla, da na vlagatelja zahteve ne bo prenesla nobene pravice do uporabe, ki jo ima. Zato organ za izdajo dovoljenj nikoli ni začel postopka za odobritev za pretočni hidravlični sistem.

55 Zvezna republika Nemčija dodaja, da je bila zahteva za dovoljenje za zgraditev in delovanje, ki je bila vložena za ta sistem, umaknjena šele leta 2010, ker se je organ za izdajo dovoljenj želel izogniti zavrnilni odločbi in je moral prepričati vlagatelja zahteve, da sam umakne zahtevo.

Presoja Sodišča

56 Komisija z drugim očitkom, ki je razdeljen na dva dela, nemškim organom očita, da niso opravili presoje, kako bi kumulativne posledice elektrarne Moorburg ter črpalke Geesthacht in pretočnega hidravličnega sistema na jezu Geesthacht na zaščitenih območjih negativno vplivale na vrste rib, kot so rečni piškur, morski piškur in losos.

57 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da ustrezna presoja posledic načrta ali projekta za zadevno območje, ki jo je treba opraviti na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih, pomeni, da je treba ob upoštevanju najboljših znanstvenih dognanj na tem področju opredeliti vse vidike zadevnega načrta ali projekta, ki lahko sami ali skupaj z drugimi načrti ali projekti vplivajo na cilje ohranjanja tega območja (sodba z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi, C-399/14, EU:C:2016:10, točka 49 in navedena sodna praksa).

58 Glede prvega dela drugega očitka v zvezi s črpalko Geesthacht iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, izhaja, da je ta od leta 1958 nad jezom Geesthacht in v njegovi neposredni bližini.

59 Prvič, kot je bilo navedeno v točki 42 te sodbe, je treba pri presoji kumulativnih posledic tega projekta in drugega projekta, ki lahko pomembno vpliva na območje, upoštevati datum sprejetja odločbe, s katero je bilo izdano dovoljenje za izvedbo projekta (glej v tem smislu sodbo z dne 26. oktobra 2006, Komisija/Portugalska, C-239/04, EU:C:2006:665, točka 24 in navedena sodna praksa).

60 Drugič, treba je navesti, da drugače kot v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 14. januarja 2016, Grüne Liga Sachsen in drugi, (C-399/14, EU:C:2016:10), v tej zadevi ni vprašanje *a posteriori* presoje posledic črpalke Geesthacht, ki obstaja od leta 1958, ampak upoštevanje te črpalke v okviru presoje posledic drugega projekta, v tem primeru elektrarne Moorburg.

61 Člen 6(3) Direktive o habitatih pa zahteva, da nacionalni organi pri presoji kumulativnih posledic upoštevajo vse projekte, ki skupaj s projektom, za katerega se zahteva soglasje, lahko pomembno vplivajo glede na cilje te direktive, čeprav so ti projekti obstajali že pred datumom prenosa te direktive.

62 Projekti, ki – tako kot kot črpalka Geesthacht – v kombinaciji s projektom, na katerega se nanaša presoja posledic, lahko povzročijo pomembno poslabšanje ali motnje, ki lahko škodujejo ribam selivkam, prisotnim v reki, in zato poslabšanje zadevnega območja glede na cilje Direktive o habitatih, namreč ne morejo biti izločeni iz presoje posledic na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih.

63 Iz zgoraj navedenih ugotovitev izhaja, da Zvezna republika Nemčija s tem, da ni opravila ustrezne presoje kumulativnih posledic, povezanih z elektrarno Moorburg in črpalko Geesthacht, ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi člena 6(3) Direktive o habitatih.

64 Glede drugega dela drugega očitka Komisija Zvezni republiki Nemčiji očita, da pri presoji zadevnih kumulativnih posledic v obravnavanem primeru ni upoštevala pretočnega hidravličnega sistema na jezu Geesthacht, saj zahtevi za zgraditev in delovanje tega sistema na podlagi nemškega prava nikakor ne bi moglo biti ugodeno. Pravica do uporabe vode in zemljišč pri zadevnem jezu naj bi bila v skladu z nemško zakonodajo nujen pogoj za odobritev projekta.

65 V zvezi s tem iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, izhaja, da je zahtevo za zgraditev pretočnega hidravličnega sistema na jezu Geesthacht vložila družba, ki ni bila niti imetnik pravice do uporabe vode iz tega jeza niti imetnik z njim povezanih zemljišč in objektov.

66 Iz tega spisa izhaja tudi, da se postopek odobritve načrtov na podlagi zakonodaje o vodah ni mogel začeti, dokler družba Vattenfall Europe kot imetnica pravice za uporabo vode in zemljišč pri jezu Geesthacht ter zvezna uprava za vode in navigacijo nista navedli, da ta projekt ni v nasprotju z drugimi pravicami. Družba Vattenfall Europe pa je pozneje navedla, da ne bo dala soglasja, ki je potrebno za zgraditev pretočnega hidravličnega sistema.

67 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da za pretočni hidravlični sistem pri jezu Geesthacht ni obstajal „drug projekt“ v smislu člena 6(3) Direktive o habitatih. Zato je treba drugi del drugega očitka zavrniti.

Tretji očitek: kršitev člena 6(4) Direktive o habitatih, ker ni bila opravljena presoja pogojev iz tega člena

Trditve strank

68 Komisija meni, da mesto Hamburg s tem, da je zaradi napak pri presoji posledic neutemeljeno izdalo soglasje v postopku v zvezi s soglasjem z dne 30. septembra 2008, ni izpolnilo zahtev iz člena 6(4) Direktive o habitatih.

69 V zvezi s tem meni, da bi moralo mesto Hamburg poiskati alternativne rešitve za neprekinjeno hlajenje. Tako naj bi bila poznejša zgraditev hibridnega hladilnega stolpa v elektrarni Moorburg alternativna rešitev za neprekinjeno hlajenje z manj negativnimi učinki na zadevnih območjih Natura 2000. Ta zgraditev naj bi bila ekonomsko upravičena ali bi lahko bila naložena zadevnemu podjetju po izdaji soglasja.

70 Zvezna republika Nemčija meni, da ni treba preučiti vprašanja, ali so bili pogoji za izdajo soglasja, ki so določeni v členu 6(4) Direktive o habitatih, izpolnjeni, ker mesto Hamburg meni, da elektrarna Moorburg ni pomembno škodovala celovitosti območij Natura 2000, ki ležijo v zgornjem toku reke.

Presoja Sodišča

71 Člen 6(4) Direktive o habitatih določa, da če je treba kljub negativni presoji na podlagi člena 6(3), prvi stavek, Direktive o habitatih in kljub neobstoju drugih ustreznih rešitev izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, zadevna država članica sprejme vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti projekta Natura 2000.

72 V obravnavanem primeru glede na okoliščino, da je pristojni organ ugotovil, da se ni škodovalo celovitosti območja v smislu člena 6(3) Direktive o habitatih, tretjega očitka tožbe Komisije zaradi neizpolnitve obveznosti, ki se nanaša na kršitev člena 6(4) te direktive, ni treba preučiti.

73 Zato je treba ugotoviti, da Zvezna republika Nemčija s tem, da za izdajo soglasja za zgraditev elektrarne Moorburg ni opravila pravilne in popolne presoje posledic, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(3) Direktive o habitatih.

Stroški

74 Na podlagi člena 138(1) Poslovnika Sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. V skladu z odstavkom 3, prvi stavek, tega člena pa lahko Sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če uspe samo deloma. Ker sta Komisija in Zvezna republika Nemčija s svojimi zahtevki delno uspeli, nosita vsaka svoje stroške.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. **Zvezna republika Nemčija s tem, da za izdajo soglasja za zgraditev termoelektrarne Moorburg blizu Hamburga (Nemčija) ni opravila pravilne in popolne presoje posledic, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(3) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. **Vsaka stranka nosi svoje stroške.**

Podpisi